
SPECIAL EDUCATION SERVICES IN THE ECONOMIC CRISIS

Adriana Denisa Manea, Assist. Prof. Ph.D., „Babeş-Bolyai” University of Cluj-Napoca

Abstract: Educational requirements reflect the broad and diverse range of special educational issues, ranging from children with disabilities, difficulties in learning and development to children that are prodigies, each of them involving the need for social and special educational assistance congruent with their individual particularities. Knowing that an appropriate approach to these requirements would be able to provide quality education and social life participation for all children, following the investigations undertaken and presented in this study, we consider that the economic crisis of 2008 has influenced the educational and social inclusion process of children with SEN (special educational needs) in Romania.

Keywords: *educational services, special educational needs, social inclusion, economic and social crisis, educational crisis.*

Introducere:

Caracterul complementar al serviciilor educaționale rezidă în abordarea de tip holistic a fiecărui educabil și necesitatea de a răspunde pozitiv incapacităților instituției școlare în a acoperi întreaga problematică a dezvoltării, adaptării, integrării și incluziunii copiilor. Dacă până în anul 2005 la nivelul sistemului de învățământ românesc se înregistrează funcționarea în mod independent a unor tipuri de servicii educaționale (terapia logopedică, asistența psiho pedagogică, evaluarea psiho educațională, serviciile de sprijin acordate de cadrele didactice de sprijin/itinerante, mediatorii școlari ș.a.) noua Lege a educației reglementează statutul serviciilor educaționale, precum și al personalului didactic aferent realizării lor. Astfel, conform OMECTS nr. 5555/07.10.2011 cabinetele de asistență psihopedagogică funcționează în unitățile de învățământ la care sunt înmatriculați cel puțin 800 de elevi sau 400 de preșcolari. În unitățile de învățământ cu mai puțin de 800 de elevi funcționează cabinete interșcolare arondate unui cabinet interșcolar de asistență psihopedagogică, în funcție de resursele umane calificate și de dotările materiale specifice.

O radiografiere a istoricului funcționării serviciilor educaționale în România ne permite aprecierea că acestea au prins contur și eficiență după anii 1995-2000. Semnalăm apariția mediatorilor școlari, o categorie de personal didactic-auxiliar prin proiectului Phare 2001 „Acces la educație pentru grupurile dezavantajate – cu focalizare pe rromi”. Pentru fiecare din aceste categorii de profesioniști s-au găsit, la început, soluții conjuncturale de normare și încadrare, statutul lor fiind destul de neclar atât pentru cadrele didactice, elevi cât și pentru părinți. Conform Art.1(4) din Regulamentul de organizare și funcționare a centrelor școlare pentru educație incluzivă (ROFCSEI, 2005) care precizează că „serviciile educaționale organizate și desfășurate de Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă sunt coordonate, monitorizate și evaluate de Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională” se înțelege că la nivel legislativ au fost create toate condițiile de funcționare optimă a serviciilor educaționale pentru toți copiii/elevii. Mai mult decât atât, precizăm faptul

că, serviciile educaționale asigurate prin ministerul de resort la nivel național sunt susținute de personal didactic calificat, specializat într-un anumit domeniu de intervenție.

Din păcate, în acest moment în România nu există statistici oficiale destinate persoanelor cu CES, dar se estimează că numărul elevilor (copii și tineri) cu CES este cu mult mai mare decât al celor aflați în prezent în sistemul de învățământ special și incluziv. Noțiunea de cerințele educative speciale (CES) este foarte bogată în sensuri. Constituind un concept de dată recentă, cerințele educative speciale definesc o necesitate specifică, personalizată față de educație a unui copil/elev/tânăr, derivate sau nu dintr-o deficiență, dar reieșite din particularitățile individuale de dezvoltare, învățare, relaționare cu mediul, din experiențele sale anterioare, din problemele sociale și de existență traversate. Ele pot fi temporare sau se pot instala pentru totdeauna apărând la etapele cele mai timpurii ale dezvoltării și la toate nivelurile sistemului de educație.

Coordonatele cercetării:

Cercetarea noastră se bazează pe studiul documentelor. Rezultatele investigațiilor întreprinse sunt ordonate în baze de date permissive interpretărilor de ordin cantitativ și calitativ. Grupul țintă este reprezentat de instituțiile de învățământ de tip incluziv din județul BN și structurile instituționale care asigură servicii educaționale speciale (Centrul județean de resurse și asistență educațională, Centrul județean de asistență psihopedagogică). Facem precizarea că datele culese și prezentate de noi în prezentul studiu îmbracă forma unui studiu de caz, întrucât ele se raportează la nivelul unui singur județ, iar pentru unele date la nivelul unei singure instituții de învățământ.

Prezentarea și interpretarea datelor:

Datele culese de noi au vizat serviciile educaționale oferite de instituțiile specializate, numărul și calitatea lor prin raportare la numărul de beneficiari, rezultatele obținute materializate în performanțe lor școlare precum și efectele sociale înregistrate.

Astfel, din analiza datelor prezentate în Tabelul 1 reiese faptul că serviciile educaționale oferite în perioada 2007-2013 raportat la numărul de elevi școlarizați în învățământul special au înregistrat un ușor trend descendent, respectiv de la 756 elevi școlarizați în învățământul special în anul școlar 2006-2007 la 687 elevi școlarizați în anul 2012-2013. Același trend ușor descendent se înregistrează și la nivelul elevilor școlarizați în învățământul general ca beneficiari ai serviciilor educaționale speciale, respectiv de la 435 elevi în 2006-2007 la 418 elevi în 2012-2013. Dacă în ceea ce privește numărul cadrelor didactice de sprijin asistăm la o creștere spectaculoasă de la 23 de posturi în 2006 la 38 de posturi în 2009, începând cu anul școlar 2009-2010, respectiv anii în care criza economică a prins contur la nivelul întregii țări, se înregistrează o scădere a numărului de posturi, ajungându-se în 2013 la un număr de 28 de cadre didactice de sprijin, 0 grupe integrate/0 clase integrate. În ceea ce privește serviciile educaționale destinate integrării populației de etnie rromă, respectiv mediatorii școlari, acestea au fost asigurate doar pe perioada unui singur an școlar, 2007-2008. De semnalat, conform datelor prezentate în tabelul de mai jos, constanta în ceea ce privește asigurarea serviciilor logopedice prin încadrarea anuală a unui număr de 12 logopezi în 4 ani școlari consecutivi, începând cu anul 2009 până în 2012, ceea

ce este, considerăm noi, un fapt îmbucurător. De asemenea, constatăm o creștere în ceea ce privește numărul de profesori consilieri și psihologi, de la 20 în 2007 la 41 în 2012. Apreciem că această creștere se datorează problemelor de natură socio-emoțională cu care se confruntă elevii, ca urmare a crizei economice traversate, cu atât mai mult cu cât și numărul celor care beneficiază de asistență de specialitate și sunt înscriși într-un program de consiliere psihologică a înregistrat o creștere spectaculoasă, de la 650 elevi în 2006-2007 la 6120 elevi în anul școlar 2009-2010. Comparând anii de dinainte și de după 2008, la nivelul indicatorilor vizați de noi prin intermediul tabelului 1, se observă o reducere la nivelul numărului de elevi școlarizați în învățământul special, a celor din învățământul de masă ce beneficiază de servicii educaționale de sprijin precum și a instituțiilor de învățământ care asigură servicii educaționale speciale.

Ani școlari	Nr. total elevi școlari în învățământul special	Nr. prof. psiholog/ Nr. elevi cuprinși în programul de consiliere psihologică	Nr. prof. logoped/ Nr. elevi cuprinși în terapia logopedică	Nr. mediat ori școlari	Cadre didactice de sprijin	Nr. unități școlare de învățământ special	Nr. unități școlare integrate Nr. grupe, clase integrate	Nr. total elevi din învățământul de masă beneficiari ai serviciilor educaționale de sprijin
2006 - 2007	756	20/ 650	10/ 450	0	23	5	13/ 4	435
2007 - 2008	734	30/ 4970	12/ 505	10	35	6	16/ 4	430
2008 - 2009	737	29/ 5340	11/ 636	0	38	6	16/ 4	442
2009 - 2010	702	30/ 6120	12/ 592	0	35	6	17/ 4	442
2010 - 2011	653	31/ 3702	12/ 579	0	33	6	19/ 4	433
2011 - 2012	666	41/ 3714	12/ 582	0	35	6	19/ 4	454

2012	687	34/	12/ 610	0	28	5	18/ 0	418
-		3803						
2013								

Tabelul 1. Date privind evoluția serviciilor educaționale în județul BN

Prin sintetizarea datelor obținute din analiza documentelor la nivelul uneia dintre instituțiile de învățământ inclusiv de pe raza orașului Bistrița am dorit să evidențiem calitatea serviciilor educaționale din perspectiva rezultatelor obținute de beneficiarii acestora. Prezentarea sintetică a datelor se regăsește în Tabelele 2 și 3.

Ani școlari	Nr. total elevi înscriși / promovați	Nr. elevi care au comis acte de violență gravă	Nr elevi recuperați (transferați în inv. gen. sau încadrați în câmpul muncii)	Nr. elevi proveniți din familii cu statut social precar	Nr. elevi cu deficiențe severe	Nr elevi cu deficiență moderată	Nr elevi cu rezultate școlare între 5-7	Nr elevi cu rezultate școlare între 8-10
2007-2008	132/132	34	3	125	6	126	19	113
2008-2009	136/135	13	1	128	9	127	13	123
2009-2010	133/130	26	0	120	15	118	15	118
2010-2011	138/138	25	0	133	15	123	20	118
2011-2012	140/138	27	0	135	9	131	23	117
2012-2013	144/142	15	0	135	9	135	16	128

Tabelul 2. Date privind situația școlară a elevilor de la CSEI.2 Bistrița

După cum se observă din datele prezentate mai sus diferențele dintre numărul de elevi înscriși în învățământul special și cei care promovează sunt minime, de la 1 până la 4 elevi, ceea ce reprezintă un procent de 1,36%, respectiv de 1,40% elevi care nu au promovat anul școlar în curs în perioada 2007-2013. Un alt aspect demn de remarcat îl reprezintă statutul social al familiilor din care provin elevii școlarizați la Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă.nr.2 din Bistrița. Astfel, în proporție de aproximativ 91,2% copiii care frecventează această instituție de învățământ provin din familii cu situație materială precară, ceea ce ne

permite să opinăm că problemele educaționale speciale reclamate de elevi sunt corelate, întreținute sau determinate de factorii de mediu și sociali, cu atât mai mult cu cât numărul de elevi care au deficiențe severe raportat la numărul de elevi înscriși în instituția școlară investigată de noi în perioada 2007-2013 este mic, între 4,61% și 11,32%, dominanța reprezentând-o elevii cu deficiență moderată. Așa se explică și numărul mare al elevilor, aprox. 90,09%, care au înregistrat performanțe școlare bune și foarte bune, cu medii anuale cuprinse între 8 și 10. În ceea ce privește calitatea serviciilor educaționale acordate, faptul că, numărul elevilor care au comis acte de violență crescută este în scădere ne îndreptățește să considerăm că acestea sunt corespunzătoare și de bună calitate. Aprecierea noastră rămâne la acest nivel, pentru că, coroborând datele din tabelul de mai sus, constatăm că, un indicator important al calității serviciilor educaționale, respectiv gradul de inserție socio-profesională al absolvenților, nu este atins decât în foarte mică măsură, respectiv, în primul an școlar, 2007-2008, 3 elevi din totalul de 132 au fost incluși în sistemul social de valori (învățământ de masă și inserție socio-profesională).

Ani școlari	Nr. total elevi	Nr. personal didactic	Nr. personal nedidactic	Nr. elevi fără părinți/ Nr. elevi cu părinți plecați în străinătate	Buget alocat Ron
2007-2008	314	66	52	34	4400
2008-2009	318	66	52	13	4400
2009-2010	347	71	52	26	4850
2010-2011	356	67	54	25	3900
2011-2012	358	72	49	27	3800
2012-2013	360	75	48	15	3800

Tabelul 3. Date privind încadrarea cu personal și bugetul alocat, CSEI Nr.2 Bistrița

tul alocat, CSEI Nr.2 Bistrița

Datele prezentate prin intermediul Tabelului 3 ne permit să observăm încadrarea cu personal didactic și nedidactic la nivelul instituției școlare în perioada vizată de noi, înainte, în timpul și spre sfârșitul crizei economice. Este un fapt îmbucurător înregistrarea unei constante în ceea ce privește încadrarea cu personal didactic prin raportarea numărului acestora la numărul de elevi școlarizați, aproximativ un cadru didactic pentru 4-5 elevi cu CES. În același timp, constatăm că numărul personalului didactic auxiliar și nedidactic a scăzut de la 54 la 49 și apoi 48, fapt pe care-l explicăm ca fiind un efect al crizei economice traversate.

Un indicator important al crizei economice îl reprezintă cuantumul valoric al alocării de fonduri bugetare sistemului de învățământ, social, sanitar, cultural etc. Conform datelor prezentate în tabelul 3, cuantumul valoric al alocărilor bugetare este în scădere, fapt ce îl asimilăm crizei economice. Dacă comparăm numărul de copii cu CES școlarizați în anul 2007-2008 de 314 cu 360 elevi școlarizați în anul 2012-2013 și bugetul alocat, 4400 Ron în 2007-2008 și respectiv 3300 Ron în 2012-2013, observăm raportul de invers-proportionalitate înregistrat, de unde și concluzia influenței crizei economice asupra serviciilor educaționale.

Concluzii

Analiza datelor prezentate mai sus ne permite să afirmăm că influențele crizei economice sunt evidente asupra serviciilor educaționale oferite la nivelul județului BN, în special din punct de vedere al acoperirii nevoilor reale ale copiilor cu CES. Concluziile investigațiilor noastre se obiectivează în următoarele:

- s-a redus numărul de elevi școlarizați în învățământul special, a celor din învățământul de masă ce beneficiază de servicii educaționale de sprijin precum și a instituțiilor de învățământ care asigură servicii educaționale speciale;
- creșterea numărului de profesori consilieri și psihologi, de la 20 în 2006-2007 la 41 în 2011-2012 și 34 în 2012-2013 coroborat cu o creștere spectaculoasă a numărului de elevi ce beneficiază de asistență de specialitate și sunt înscriși într-un program de consiliere psihologică, de la 650 elevi în 2006-2007 la 6120 elevi în anul școlar 2009-2010 apreciem că se datorează problemelor de natură socio-emoțională cu care se confruntă elevii ca urmare a crizei economice traversate;
- serviciile educaționale destinate integrării populației de etnie rromă prin mediatorii școlari au fost asigurate doar pe perioada unui singur an școlar, 2007-2008;
- cuantumul valoric al alocării de fonduri bugetare este invers proporțional cu numărul de elevi înscriși în învățământul special, integrat și incluziv, în sensul de creștere a numărului de elevi cu CES și scădere a alocărilor bugetare.

Având în vedere limitele studiului nostru raportat la scară națională suntem de părere că criza economică a amprentat și serviciile educaționale, ceea ce a condus la stagnarea procesului incluziunii școlare și sociale a copiilor cu CES (cerințe educaționale speciale) în România. Din punct de vedere al educației persoana/copilul nu are nici nevoi speciale, nici dizabilitate, ci cerințe educaționale speciale, iar acestor cerințe educaționale speciale li se răspunde prin oferta educațională, curriculumul diferențiat și individualizat, servicii educaționale, resurse materiale și umane, suport metodologic și psihopedagogic. (Manea, D., 2014)

De altfel, ca urmare a evoluției sociale și economice înregistrate de țara noastră, problemele educaționale s-au diversificat, ceea ce impune crearea unui sistem educațional modern și funcțional, care să dezvolte servicii educaționale diverse și care să răspundă tuturor provocărilor educabililor, iar aceste servicii trebuie susținute prin politici educaționale și bugetare juste, dar și flexibile, corelate cu necesitățile individuale și realitățile sociale.

BIBLIOGRAFIE:

- Booth, T., Ainsow, M., (2007), *Indexul incluziunii școlare. Promovarea educării și a participării tuturor copiilor la educația de masă*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Chiș, V, Manea, D., Stan, C., Molnar, P, (2013), *Abordări curriculare. Aplicații în învățământul incluziv*, Editura Eikon, Cluj-Napoca
- Manea, D., (2014), *Educația incluzivă. Teorie și aplicații*, Editura Eikon, Cluj-Napoca

Vrăsmaș T., coord., (2010), *Incluziunea școlară a copiilor cu cerințe educaționale speciale. Aspirații și realități*, Editura Vanemonde, București

*** OMECTS nr. 5573/07.10.2011 pentru aprobarea *Regulamentului de organizare și funcționare a învățământului special și special integrat*

*** OMEdC nr. 5418/08.08.2005 privind aprobarea *Regulamentului de organizare și funcționare a Centrelor județene/al municipiului București de resurse și de asistență educațională și a regulamentelor-cadru ale instituțiilor din subordine*